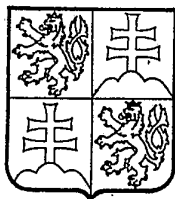

ČESKÁ A SLOVENSKÁ
FEDERATIVNÍ
REPUBLIKA
(19)

FEDERÁLNÍ ÚŘAD
PRO VYNÁLEZY

POPIS VYNÁLEZU

K AUTORSKÉMU OSVĚDČENÍ

273 041

(21) PV 3237-89.R
(22) Přihlášeno 30 05 89

(40) Zveřejněno 13 06 90
(45) Vydáno 20 12 91

(11)

(13) B1

(51) Int. Cl⁵

C 21 D 9/52

C 21 D 9/48

(75) Autor vynálezu
KARBUŠICKÝ MIROSLAV ing.,
MATYÁŠ VLADIMÍR ing.,
FORMÁNEK KAREL,
MACHEK VÁCLAV ing.,
KRABEC MIROSLAV ing., BEROUN

(54) Způsob výroby pásů z nízkouhlíkatých
hliníkem stabilizovaných ocelí

(57) Tyto oceli obsahují v hmotnostním množství 0,01 až 0,12 % uhlíku, 0,1 až 0,5 % manganu, 0,01 až 0,50 % křemíku, 0,02 až 0,20 % hliníku, stopy až 0,05 % fosforu, stopy až 0,05 % síry a zbytek železo. Při výrobě pásů se tyto oceli zpracovávají válcováním za studena s rekrytalizačním žiháním ve svitcích a podstata řešení spočívá v tom, že pásy se navíjejí sníženým měrným tahem 20 až 60 N/mm², načež se ohřívají rychlostí 115 až 400 °C/hod na teplotu 600 až 720 °C. Na této teplotě se žihají po dobu 1 až 12 hodin, poté se ochlazují rychlostí 25 až 70 °C/hod do teploty 550 °C a dále rychlostí 75 až 150 °C/hod na teplotu 40 až 180 °C. Poté se dochladi volně na teplotu okolí.

Vynález se týká způsobu pásů z nízkouhlíkatých hliníkem stabilizovaných ocelí, určených pro další zpracování lisováním při zhotovování například spojovacích elementů vodovodních potrubí.

Tyto oceli obsahují v hmotnostním množství 0,01 až 0,12 % uhlíku, 0,1 až 0,5 % manganu, 0,01 až 0,50 % křemíku, 0,02 až 0,20 % hliníku, stopy až 0,05 % fosforu, stopy až 0,05 % síry a zbytek železo. Dosud se tyto oceli po válcování za studena s celkovým úběrem až 90 % za účelem dosažení vysoké hlubokotažnosti, vysokého koeficientu normálové anizotropie, exponentu zpevnění a nízké meze kluzu a tvrdosti žíhají ve svitcích dvou-
stupňově s meziprodlévou v poklopových pecích, přičemž během posledního úběru před žíháním se ocel válcuje při navýjecím měrném tahu 60 až 120 N/mm². Při žíhání se nejprve svitky ohřívají rychlostí 80 až 100 °C/h na teplotu 550 °C. Na této teplotě následuje prodleva 1 až 7 hodin a potom se svitky dále ohřívají rychlostí 20 až 50 °C na konečnou žíhací teplotu pod Ac₁ zhruba na 700 °C. Na této teplotě se svitky žíhají po dobu 12 až 18 hodin. Po vyžhání se svitky ochlazují v peci sníženou rychlostí kolem 50 °C/h po celou dobu chlazení. Tento způsob výroby pásů je zejména vzhledem k dosud prováděnému rekrytalizačnímu žíhání energeticky i časově velice náročný. Celý žíhací cyklus trvá kolem 50 hodin. Z hlediska zvyšujícího se podílu kontinuálně litých ukladných ocelí nutno zvyšovat počet žíhacích zařízení, což představuje zvýšené prostorové nároky a znamená další zvyšování spotřeby energie.

Uvedené nevýhody odstraňuje způsob výroby pásů z nízkouhlíkatých hliníkem stabilizovaných ocelí válcování za studena s rekrytalizačním žíháním ve svitcích podle vynálezu. Jeho podstata spočívá v tom, že pásy se navíjejí sníženým měrným tahem 20 až 60 N/mm², potom se ohřívají rychlostí 115 až 400 °C/h na teplotu 600 až 720 °C a na této teplotě se žíhají po dobu 1 až 12 hodin. Potom se ochlazují rychlostí 25 až 70 °C/h do teploty 550 °C, dále rychlostí 75 až 150 °C/h na teplotu 40 až 180 °C a volně dochladí na teplotu okolí.

Způsobem výroby pásů dle vynálezu byla získána protažená struktura zrn zaručující vysoké hodnoty koeficientu normálové anizotropie a exponentu zpevnění, které jsou předpokladem vysoké hlubokotažnosti při nízké mezi kluzu a tvrdosti. Výhodou způsobu výroby podle vynálezu je vysoká rovnoměrnost získaných hodnot podél celého pásu. Podstatnou výhodou je dále značné zkrácení žíhacího cyklu zhruba na jednu třetinu doby, která byla k žíhání potřebná podle stávající technologie. Žíhací cyklus je zkrácen na 15 až 18 hodin, což znamená podstatné snížení spotřeby energie, zvýšení žíhací kapacity a větší operativnost při změně vyráběného sortimentu. Způsob podle vynálezu umožňuje provádět žíhání v průběžných žíhacích pecích se všemi výhodami oproti pecím poklopovým, jako menší zastavěný prostor, nižší nároky na obsluhu, manipulaci s materiálem a podobně.

Příklad 1

Podle tohoto příkladného provedení byly podle vynálezu zhotoveny pásy pro výrobu výlsků šroubení spojovacích elementů potrubí. Pásová ocel o hmotnostním složení 0,04 % uhlíku, 0,04 % křemíku, 0,24 % manganu, 0,009 % fosforu, 0,015 % síry, 0,041 % hliníku a zbytek železo byla válcována za studena s celkovým úběrem 42 % na tloušťku 3,53 mm při sníženém navýjecím tahu o hodnotě 60 N/mm² během posledního úběru a žíhána ve svitcích v průběžné peci. Rychlost ohřevu na teplotu 720 °C byla v rozmezích 380 až 120 °C/h po dobu 1,8 až 5,9 hodin, výdrž na teplotě 720 °C v rozmezí 6 až 1,8 hodin, ochlazování do teploty 550 °C probíhalo rychlostí 65 až 30 °C/h po dobu 2,6 až 5,6 hodin. Pod touto teplotou probíhalo ochlazování rychlostí 150 až 70 °C/h po dobu 2,9 až 5,6 hodin na výstupnou teplotu z pece 130 až 160 °C. Celková doba trvání žíhacího cyklu představovala 17,55 hodin. Další ochlazování na teplotu okolí probíhalo volně na vzduchu. Udávaná teplota a časová rozmezí platí pro konkrétní příklad svitků vnějšího průměru 1 650 mm, vnitřního průměru 500 mm a šířce 490 mm. Po vyžhání byly pásy převálcovány hladícím stěhem o velikosti úderu 0,85 % na konečnou tloušťku 350 mm.

Při tomto příkladném provedení způsobu výroby podle vynálezu bylo dosaženo následujících materiálových vlastností: mez pevnosti $R_m=304$ až 328 MPa, smluvní mez kluzu $R_p 0,2 = 157$ až 190 MPa, tažnost $A_{80} = 40$ až 45 %, tvrdost $HV 10 = 79$ až 88 , koeficient normálové anizotropie $r = 1,53$ až $1,65$, exponent zpevnění $n = 0,22$ až $0,24$.

Příklad 2

Pásová ocel tloušťky $0,70$ mm pro výrobu okenních rámečků automobilů o hmotnostním složení $0,06$ % uhlíku, $0,02$ % křemíku, $0,32$ % manganu, $0,011$ % fosforu, $0,014$ % síry, $0,062$ % hliníku a zbytek železo byla válcována za studena s celkovým úběrem 65 % na tloušťku $0,71$ mm při sníženém navíjecím tahu o hodnotě 55 N/mm² během posledního úběru a žíhána ve svitcích v průběžné peci. Rychlost ohřevu na 660 °C byla v rozmezí 390 až 130 °C/h po dobu $1,64$ až $4,92$ hodin, výdrž na teplotě 660 °C činila $7,81$ až $4,53$ hodin, ochlazování do teploty 550 °C bylo rychlostí 58 až 25 °C/h po dobu $1,80$ až $4,40$ hodin. Další ochlazování na teplotu výstupu z pece v rozmezí 90 až 120 °C probíhalo rychlostí 110 až 75 °C/h. Celková doba žíhacího cyklu představovala $17,55$ hodin. Další ochlazování na teplotu okolí probíhalo volně mimo pec. Po vyžhání byly pásy převálcovány hladícím stehem o velikosti úběru $1,40$ % na konečnou tloušťku $0,70$ mm. Uváděná teplota a časová rozmezí jsou uvedena pro vnější průměru svitků 1350 mm, vnitřní průměr 500 mm a šířku 460 mm.

Bylo dosaženo následujících materiálových vlastností: mez pevnosti $R_m = 302$ až 326 MPa, smluvní mez kluzu $R_p 0,2 = 187$ až 204 MPa, tažnost $A_{50} = 43$ až 47 %, tvrdost $HV 10 = 83$ až 102 , koeficient normálové anizotropie $r = 1,62$ až $1,69$, exponent zpevnění $n = 0,23$ až $0,26$.

Rozmezí navíjecích měrných tahů při posledním válcovacím stehu před žháním závisí na tloušťce materiálu jak patrně z tabulky:

tloušťka materiálu (mm)	hodnoty měrných tahů (N/mm ²)
$0,30$ až $0,40$	20
$0,50$	50
$0,55$ až $0,70$	55
nad $0,70$	60

PŘEDMĚT VYNÁLEZU

Způsob výroby pásů z nízkouhlíkatých hliníkem stabilizovaných ocelí, obsahujících v hmotnostním množství $0,01$ až $0,12$ % uhlíku, $0,1$ až $0,5$ % manganu, $0,01$ až $0,50$ % křemíku, $0,02$ až $0,20$ % hliníku, stopy až $0,05$ % fosforu, stopy až $0,05$ % síry, zbytek železo, válcováním za studena s rekrytalizačním žháním ve svitcích, vyznačující se tím, že pásy se navíjejí sníženým měrným tahem 20 až 60 N/mm², potom se ohřívají rychlostí 115 až 400 °C/h na teplotu 600 až 720 °C, na této teplotě se žhají po dobu 1 až 12 hodin, potom se ochlazují rychlostí 25 až 70 °C/h do teploty 550 °C a dále rychlostí 75 až 150 °C/h na teplotu 40 až 180 °C, potom se volně dochladí na teplotu okolí.